



บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของจังหวัดนครสวรรค์ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดนครสวรรค์ โดยผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเฉพาะโรงเรียนที่เข้าโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปีการศึกษา 2534 จำนวน 26 โรงเรียน จำนวน 5 ฉบับ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure) แบบสอบถามครูและนักเรียน มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) และแบบปลายเปิด (Open-ended) แบบศึกษาเอกสารและแบบสังเกตการสอน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และนักเรียน ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อขอความร่วมมือไปยังหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ โดยให้ทำหนังสือแจ้งขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อขอความร่วมมือในการวิจัย โดยผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ศึกษาเอกสารและสังเกตการสอนด้วยตนเอง โดยได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และศึกษาเอกสารครบทุกโรงเรียนทั้ง 26 โรงเรียน และสังเกตการสอนครบทุกโรงเรียนทั้ง 5 โรงเรียน ส่วนแบบสอบถามครูและนักเรียน ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและเก็บรวบรวม โดยผ่านทางหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์อำเภอ/กิ่งอำเภอ ดังนั้นครูผู้สอนจำนวน 200 ฉบับ นักเรียนจำนวน 345 ฉบับ รวมทั้งสิ้น 545 ฉบับ ได้รับคืนจำนวน 545 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบศึกษาเอกสาร ใช้วิธีการแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละ และบรรยายประกอบตาราง ส่วนข้อมูลจากการสังเกตการสอน ใช้วิธีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำเสนอผลวิจัยเป็นตารางพร้อมทั้งบรรยายประกอบตาราง ซึ่งจากข้อมูลผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และนักเรียน

ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ มีอายุมากกว่า 45 ปี มีอายุราชการอยู่ในระหว่าง 21-25 ปี วุฒิต่างการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี เคยเข้ารับการประชุม อบรม สัมมนา ในปีพ.ศ. 2534 และพ.ศ. 2535 ในเรื่องนโยบายขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และการจัดทำแผนการสอน จำนวนวันที่ประชุม อบรม สัมมนา อยู่ในระหว่าง 4-6 วัน ส่วนใหญ่จะเข้าร่วมในกิจกรรมที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด กลุ่มโรงเรียนมัธยม และวิทยาลัยครู เป็นผู้จัดการ มีคาบเวลาที่จะต้องเข้าสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยและสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกลุ่มวิชาสังคมศึกษา

ครูผู้สอน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 36-40 ปี มีอายุราชการระหว่าง 11-15 ปี วุฒิต่างการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี วิชาเอกประถมศึกษา มีประสบการณ์ในการสอนระหว่าง 11-15 ปี ส่วนใหญ่สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีกลุ่มประสบการณ์ที่สอนระดับชั้นประถมศึกษา คือ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย จำนวนคาบที่สอน 10-20 คาบ มีกลุ่มวิชาที่สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา คือ กลุ่มวิชาการงานและอาชีพ จำนวนคาบที่สอน 26-30 คาบ โดยมีหน้าที่อื่นที่นอกเหนือจากการสอน คือ ปฏิบัติงานวิชาการ เคยเข้ารับการประชุม อบรม หรือ สัมมนาในปี พ.ศ. 2535 ในเรื่องการสอนกลุ่มวิชาต่าง ๆ ที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เป็นผู้จัดการ

นักเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 14 ปี ศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระดับผลการเรียนอยู่ในระดับ 2.50-2.99 นักเรียนส่วนใหญ่เลือกแผนการเรียนเน้นวิชาสามัญ วิชา

สามัญที่นักเรียนต้องการเรียนมากที่สุดคือ วิชาคณิตศาสตร์ ส่วนวิชาอื่นที่นักเรียนต้องการเรียนมากที่สุด คือ งานช่างยนต์ โดยนักเรียนจะเป็นผู้เลือกแผนการเรียนด้วยตัวเองและมีความพึงพอใจในการเลือกแผนการเรียน ความมุ่งหวังหลังจากจบการศึกษาแล้ว นักเรียนต้องการเรียนต่อในสาขาอาชีพ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการใช้หลักสูตรในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์

1. การเตรียมการใช้หลักสูตร

1.1 การจัดทำข้อมูลพื้นฐาน ทุกโรงเรียนมีการจัดทำข้อมูลพื้นฐาน โดยมีการสำรวจความถนัด ความสามารถ จำนวนครู โดยการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ มีผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูเป็นผู้ร่วมกันจัดทำ มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบดำเนินการ ซึ่งจัดทำในระยะสิ้นปีการศึกษา โดยครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นผู้สำรวจความถนัด ความสนใจ และความต้องการของนักเรียน

1.2 การปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น ทุกโรงเรียนมีการสำรวจความพร้อมของวิทยากรในท้องถิ่น กิจกรรมที่ทำส่วนใหญ่ คือ การปรับวิชาเลือกเสรี (อาชีพ) มีผู้บริหารโรงเรียน คณะครู และวิทยากรในท้องถิ่นร่วมกันจัดทำ โดยผู้บริหารมอบหมายให้ครูประจำวิชาและวิทยากรในท้องถิ่นร่วมกันปรับเนื้อหา กิจกรรม และคาบเวลา ซึ่งจัดทำในระยะต้นปีการศึกษา และครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นผู้สำรวจข้อมูล ความสนใจ ความถนัด และความต้องการของนักเรียน

1.3 การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร ทุกโรงเรียนมีการประชุมครู ผู้ปกครอง และนักเรียน เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ซึ่งจะดำเนินการต้นปีการศึกษา โดยครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำแผนงาน / โครงการ ในการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรให้แก่ นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง นักเรียนส่วนใหญ่ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนจากครูในโรงเรียน โดยทางโรงเรียนจัดให้มีการกำหนดไว้ในปฏิทินปฏิบัติงาน ในเรื่องการประชุมนิเทศนักเรียน และประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนแก่นักเรียน

1.4 การประสานงานการใช้หลักสูตรกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทุกโรงเรียนมีการกำหนดไว้ในปฏิทินปฏิบัติงาน งานที่ประสาน คือ การจัดทำจุดประสงค์และแผนการสอนมีผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูเป็นผู้ดำเนินการ โดยผู้บริหารโรงเรียนมอบหมายให้ครูรับผิดชอบเฉพาะเรื่องเป็นผู้ติดต่อประสานงาน ซึ่งจะดำเนินการตลอดปีการศึกษา และครูผู้สอนส่วนใหญ่จะร่วมวางแผนในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.5 การจัดเตรียมวัสดุครุภัณฑ์ ทุกโรงเรียนได้รับจัดสรรสื่อและวัสดุต่าง ๆ จากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และพิจารณาจัดหาสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนเป็นหลัก มีการให้บริการสื่อ ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูร่วมกันดำเนินงาน และมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบดำเนินงานโดยเฉพาะ ซึ่งจะดำเนินการตลอดปีการศึกษา และครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นผู้จัดหา จัดทำสื่อวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ตลอดจนจัดเตรียมสื่อที่จะใช้ประกอบการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาที่รับผิดชอบ

1.6 การเตรียมอาคารสถานที่ ทุกโรงเรียนจะมีการเตรียมโดยสำรวจจำนวนห้องเรียนและนักเรียน เตรียมการจัดห้องพิเศษต่าง ๆ มีผู้บริหารและคณะครูร่วมกันดำเนินงาน โดยการประชุมชี้แจงคณะครูเพื่อจัดเตรียมตลอดปีการศึกษา และครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นผู้จัดเตรียมสถานที่/ห้องเรียน ให้เหมาะสมกับกิจกรรม

1.7 การเตรียมบุคลากร ทุกโรงเรียนมีการเตรียมโดยสำรวจครูตามวิชาเอก ส่งครูเข้ารับการอบรม มีการประชุมทางวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และการประชุม อบรม สัมมนา เกี่ยวกับการสอนกลุ่มวิชาต่าง ๆ มีผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูร่วมกันดำเนินงาน โดยผู้บริหารโรงเรียนประชุมชี้แจง และแต่งตั้งมอบหมายหน้าที่ ซึ่งจัดเตรียมในระยะก่อนเปิดภาคเรียน และครูผู้สอนส่วนใหญ่มีการเตรียมความพร้อมในการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารหลักสูตรด้วยตนเอง

1.8 การจัดทำแผนการเรียน ทุกโรงเรียนมีการจัดทำแผนการเรียน โดยศึกษาแนวทางการจัดทำจากกลุ่มโรงเรียนมัธยม มีการจัดทำแผนการเรียนทุกระดับชั้นของทุกภาคเรียน โดยมีการกำหนดหลักการ จุดมุ่งหมาย และโครงสร้างของแผนการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มีการกำหนดกิจกรรมการเรียนแต่ละรายวิชา โดยสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ครอบคลุมจุดประสงค์ปลายทางและจุดประสงค์นำทาง และมีการกำหนดการประเมินผลแต่ละรายวิชา เป็นไปตามคู่มือการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูร่วมกันจัดทำ โดยพิจารณารายวิชาที่สอนก่อนเปิดภาคเรียน และครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นคณะทำงานในการจัดทำแผนการเรียน

1.9 การจัดทำตารางสอน ทุกโรงเรียนมีการจัดทำตารางสอนโดยศึกษาจากคู่มือบริหารหลักสูตร และสำรวจรายวิชา คาบเวลา จำนวนครูผู้สอน มีการทำตารางสอนรวมตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูร่วมกันจัดทำ โดยผู้บริหารโรงเรียนประชุมชี้แจงคณะทำงาน จัดทำในระยษะปิดภาคเรียน และครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นคณะทำงานในการจัดทำตารางสอน

1.10 การจัดครูเข้าสอน ทุกโรงเรียนมีการจัดครูเข้าสอนประจำกลุ่มวิชาต่างๆ โดยพิจารณาตามวิชาเอก/โท มีการประชุมปรึกษาหารือกันเพื่อพิจารณาความเหมาะสม ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูจะดำเนินการร่วมกันจัดครูเข้าสอนในระยษะปิดภาคเรียน และครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความถนัดและความสามารถของบุคลากรในโรงเรียน

1.11 การเตรียมการประเมินผลการเรียนการสอน ทุกโรงเรียนมีการเตรียมการโดยกำหนดไว้ในปฏิทินปฏิบัติงาน และศึกษารายละเอียดจากคู่มือประเมินผลการเรียนตามหลักสูตร มีการกำหนดระยะเวลาการวัดผลประเมินผล และการทำข้อทดสอบของโรงเรียน มีวิชาการโรงเรียนและครูประจำวิชาเป็นผู้ดำเนินการ โดยผู้บริหารโรงเรียนประชุมชี้แจงคณะครูในเรื่องการเตรียมประเมินผลการเรียนการสอน ซึ่งจะดำเนินการตลอดปีการศึกษา ทุกโรงเรียนมีการจัดเตรียมเอกสารการประเมินผลการเรียน ตามแบบที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ล่วงหน้า และครูผู้สอนส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมในการเตรียมประเมินผล โดยศึกษาเอกสารหลักสูตร แผนการเรียน และคู่มือการประเมินผลด้วยตนเอง

1.12 การเตรียมการนิเทศติดตามผล ทุกโรงเรียนมีการเตรียมการนิเทศติดตามผล โดยกำหนดตารางปฏิทินนิเทศชั้นเรียน มีการให้คำปรึกษาหารือแก่ครู ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูจะดำเนินการร่วมกัน โดยผู้บริหารโรงเรียนประชุมชี้แจงคณะครูในเรื่องการเตรียมการนิเทศติดตามผล ซึ่งจะดำเนินการตลอดปีการศึกษา โรงเรียนมีการจัดทำสมุดนิเทศประจำโรงเรียน และครูผู้สอนส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมในการเตรียมการนิเทศ โดยเป็นผู้รับการนิเทศภายในโรงเรียน

2. การดำเนินการใช้หลักสูตร

2.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทุกโรงเรียนมีการจัดทำแผนการสอน ลักษณะแผนการสอนประกอบด้วย ชื่อเรื่อง จำนวนคาบ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ/อุปกรณ์ และการวัดผลประเมินผล ซึ่งเนื้อหา กิจกรรม สื่อ การเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน โดยมีผู้บริหารโรงเรียน เป็นผู้ตรวจแผนการสอน โรงเรียนมีการส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้ครู ใช้เทคนิควิธีการสอนแบบต่าง ๆ รูปแบบการสอนส่วนใหญ่ที่ครูใช้จะเป็นแบบผสมผสาน โดยครู และนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน วิธีสอนที่ครูใช้ ได้แก่ การอธิบาย การซักถาม การฝึกปฏิบัติ การทดลอง การทำรายงาน และการทำแบบฝึกหัด มีการส่งครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการ จัดการเรียนการสอน ซึ่งบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนร่วมกันดำเนินการตลอดปีการศึกษา และครู ผู้สอนส่วนใหญ่กำหนดวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยยึดหลักความสอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้ ซึ่งครูส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบทดลองในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยครู ผู้สอนเอาใจใส่กับนักเรียนอย่างทั่วถึง และนักเรียนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน โดยร่วมอภิปรายและแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน

2.2 การใช้สื่อการเรียนการสอน ทุกโรงเรียนมีการส่งเสริมให้ครูใช้สื่อการเรียน การสอน โดยมีการสำรวจสื่อที่ต้องการใช้ จัดให้มีการบริการยืมสื่อ โดยมีเจ้าหน้าที่ห้อง ศูนย์สื่อการเรียนการสอนเป็นผู้ดำเนินการตลอดปีการศึกษา และครูผู้สอนส่วนใหญ่มีการใช้สื่อโดย กำหนดหลักในการใช้สื่อให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหา มีความเหมาะสมกับกิจกรรมและ เวลาที่กำหนด การใช้สื่อการเรียนการสอนเป็นไปตามขั้นตอน ครูมีความพร้อมในการใช้สื่อ สื่อ ที่ครูใช้ส่วนใหญ่ คือ สื่อประเภทแผนภาพ แผนภูมิ และนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะการ ใช้สื่อการเรียนการสอนของครูว่ามีการใช้สื่อเป็นบางบทเรียน

2.3 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ทุกโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยสำรวจความสนใจและความต้องการของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมต่าง ๆ มีการจัดกิจกรรมชุมนุม ต่าง ๆ การแข่งขันกีฬา โดยกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรม มีผู้บริหาร โรงเรียนและคณะครูเป็นผู้ดำเนินการ และมีการประชุมชี้แจงคณะครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริม หลักสูตร ซึ่งจะดำเนินการจัดตลอดปีการศึกษา และครูผู้สอนส่วนใหญ่กำหนดหลักการในการจัด กิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยจัดกิจกรรมตามความสนใจและความต้องการของนักเรียน กิจกรรมที่ ครูจัดให้แก่ นักเรียน ได้แก่ การจัดปฐมนิเทศการ ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่เป็นผู้ร่วมในกิจกรรมที่

โรงเรียนจัด โดยนักเรียนมีการกำหนดหลักการในการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร คือ กิจกรรมนั้นเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

2.4 การสอนซ่อมเสริม ทุกโรงเรียนมีการสอนซ่อมเสริม โดยมีการสำรวจ นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียน และทำการซ่อมเสริมนักเรียนที่เรียนอ่อน ผู้บริหารโรงเรียนจะ มอบหมายให้ครูประจำวิชาทำการซ่อมเสริมในวิชาที่รับผิดชอบ โดยใช้เวลาในวันเสาร์-อาทิตย์ ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีการซ่อมเสริมโดยวิธีการสอนแบบตัวต่อตัว ระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน และ นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการจัดกิจกรรมการสอนซ่อมเสริมของโรงเรียนว่า โรงเรียนจัดสอนซ่อมเสริมให้แก่เด็กที่ไม่ผ่านจุดประสงค์ วิธีการจัดสอนซ่อมเสริมใช้วิธีให้ นักเรียนที่เรียนเก่งช่วยสอนนักเรียนที่เรียนอ่อน

2.5 การจัดบริการแนะแนว ทุกโรงเรียนมีการจัดบริการแนะแนวโดยโรงเรียน ติดต่อหน่วยงานทางการศึกษาอื่น ๆ มาแนะแนวด้านการศึกษาต่อให้แก่เด็กนักเรียน มีการส่งครูเข้า อบรมการแนะแนว ผู้ที่ดำเนินการจัดบริการแนะแนว คือ เจ้าหน้าที่แนะแนวของโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้แต่งตั้ง และจัดบริการแนะแนวตลอดปีการศึกษา ครูผู้สอนส่วนใหญ่ มีวิธีการจัดบริการแนะแนวให้แก่เด็กนักเรียนโดยให้คำปรึกษา/แนะแนวในการศึกษาต่อ และนักเรียน ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนวของโรงเรียนว่า โรงเรียนมีการจัดบริการ แนะแนวโดยการแนะแนวการศึกษาต่อแก่เด็กนักเรียน

2.6 การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน ทุกโรงเรียนมีการส่งเสริม การวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน โดยให้ครูศึกษาเรื่องการวัดผลประเมินผลจากคู่มือ ประเมินผลการเรียน มีการกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานและดำเนินการวัดผลประเมินผลตาม แนวทางที่หลักสูตรกำหนด โรงเรียนมีการจัดทำข้อทดสอบประจำภาค และจัดทำเอกสารการวัด ผลและประเมินผลเป็นปัจจุบัน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูจะดำเนินงานร่วมกัน โดยผู้บริหาร จะประชุมชี้แจงคณะครูในเรื่องการวัดผลและประเมินผล และมอบหมายให้ครูประจำวิชาดำเนินการ วัดผลประเมินผล และจัดทำเอกสารการประเมินผลรายวิชา (รบ. 3-ค) ให้เป็นปัจจุบัน โดยมีผู้ช่วยผู้บริหาร / เจ้าหน้าที่วัดผลการศึกษาตรวจสอบความถูกต้องในการจัดทำ ครูผู้สอนจะ ทำการวัดผลและประเมินผลระหว่างเรียน และหลังจบบทเรียน โดยการสังเกต การซักถาม การทำแบบฝึกหัด และการตรวจผลงานของนักเรียน และนักเรียนมีความเห็นในเรื่องการวัดผล ประเมินผลว่า โรงเรียนมีการวัดผลและประเมินผลเมื่อจบบทเรียน

2.7 การนิเทศติดตามผลการเรียนการสอน ทุกโรงเรียนมีการนิเทศติดตามผลการเรียนการสอนโดยกำหนดไว้ในปฏิทินปฏิบัติงาน และมีตารางการนิเทศ ทุกโรงเรียนมีสมุดนิเทศประจำโรงเรียน ซึ่งมีศึกษานิเทศก์อำเภอ/จังหวัด และเจ้าหน้าที่ฝ่ายแผนงานและงบประมาณ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เป็นผู้นิเทศเกี่ยวกับสภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน การตรวจสอบวัสดุครุภัณฑ์โครงการขยายโอกาส และการจัดทำเอกสารการประเมินผล และผู้บริหารจะนิเทศ โดยการประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนตลอดปีการศึกษา และครูผู้สอนส่วนใหญ่ได้รับการนิเทศจากผู้บริหารโรงเรียน โดยการประชุมครู

3. การประเมินผลการใช้หลักสูตร

3.1 การประเมินผลการเตรียมการใช้หลักสูตร ทุกโรงเรียนมีการประเมินผล การเตรียมการใช้หลักสูตร โดยการสอบถามครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียนจัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและหาทางแก้ไข โดยดำเนินการตลอดปีการศึกษา และครูผู้สอนส่วนใหญ่มีการประเมินผลการเตรียมการใช้หลักสูตรโดยการสอบถามจากครูผู้สอนด้วยกัน

3.2 การประเมินผลการดำเนินการใช้หลักสูตร ทุกโรงเรียนมีการประเมินผล การดำเนินการใช้หลักสูตร โดยการสำรวจและสอบถามการปฏิบัติงานจากครู ผู้บริหารโรงเรียน จัดให้มีการประชุมปรึกษากัน โดยดำเนินการตลอดปีการศึกษา และครูผู้สอนส่วนใหญ่มีการประเมินผลการดำเนินการใช้หลักสูตรโดยการสอบถามจากครูผู้สอนด้วยกัน

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการใช้หลักสูตรในโรงเรียน โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์

1. การเตรียมการใช้หลักสูตร

1.1 การจัดทำข้อมูลพื้นฐาน ปัญหาที่โรงเรียนพบคือข้อมูลยังไม่ครบถ้วนเพราะขาดความรู้ความเข้าใจในการทำ ซึ่งโรงเรียนดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยขอคำแนะนำจากโรงเรียนที่ดำเนินงานโครงการขยายโอกาสมาก่อน และครูผู้สอนส่วนใหญ่มีปัญหาคือ ขาดข้อมูลด้านความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ของบุคลากรในโรงเรียนในการจัดทำ

1.2 การปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น หน้าที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบคือ ขาดแคลนสถานที่ฝึกปฏิบัติงาน เพราะ โรงเรียนยังไม่ได้อาคารฝึกงานเพิ่มเติม ซึ่งโรงเรียนดำเนินการแก้ไข้ปัญหา โดยการปรับรายวิชาใหม่ตามความเหมาะสม และครูผู้สอนส่วนใหญ่ขาดความรู้ในเรื่องการปรับหลักสูตร

1.3 การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร หน้าที่โรงเรียนพบคือเอกสารหลักสูตรที่ศึกษามีไม่เพียงพอ เพราะเอกสารหลักสูตรได้รับจัดสรรน้อย ซึ่งโรงเรียนดำเนินการแก้ไข้ปัญหาโดยถ่ายเอกสารเพิ่มเติมให้ครู และครูผู้สอนส่วนใหญ่ขาดข้อมูลเกี่ยวกับการใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร และโรงเรียนไม่มีการวางแผนในการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร

1.4 การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หน้าที่โรงเรียนพบคือ การเดินทางติดต่อประสานงานไม่สะดวก เพราะ ขาดงบประมาณดำเนินงาน ซึ่งโรงเรียนดำเนินการแก้ไข้ปัญหาโดยศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ด้วยตนเอง และครูผู้สอนส่วนใหญ่มีปัญหาคือขาดงบประมาณในการดำเนินงาน

1.5 การเตรียมวัสดุครุภัณฑ์ หน้าที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบคือ สื่อไม่พอเหมาะกับจำนวนนักเรียน เพราะงบประมาณที่ได้รับจัดสรรน้อย ซึ่งโรงเรียนดำเนินการแก้ไข้ปัญหาโดยติดต่อขอืมจากโรงเรียนใกล้เคียง และครูผู้สอนส่วนใหญ่มีปัญหาคือ สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอแก่ความต้องการ

1.6 การเตรียมอาคารสถานที่ หน้าที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบคือ ขาดแคลนห้องพิเศษต่าง ๆ เพราะโรงเรียนยังไม่ได้รับงบประมาณก่อสร้างอาคารเพิ่มเติม ซึ่งโรงเรียนดำเนินการแก้ไข้ปัญหาโดย ใช้อาคารอเนกประสงค์จัดการเรียนการสอนบางกิจกรรม และครูผู้สอนส่วนใหญ่มีปัญหาคือขาดงบประมาณในการจัดสถานที่ฝึกงานในโรงเรียน

1.7 การเตรียมบุคลากร หน้าที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบคือ ครูผู้สอนมีวุฒิไม่ตรงตามวิชาที่สอน เนื่องจากโรงเรียนไม่ได้รับจัดสรรอัตราครูเพิ่ม ซึ่งโรงเรียนดำเนินการแก้ไข้ปัญหาโดยส่งครูเข้ารับการอบรมร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ และครูผู้สอนส่วนใหญ่มีปัญหาคือบุคลากรไม่เพียงพอ

1.8 การจัดทำแผนการเรียน หน้าที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบคือ ขาดบุคลากรที่มีความรู้และทักษะในวิชาที่สอน เพราะโรงเรียนนำแนวแผนการเรียนจากโรงเรียนมัธยมกรม

สามัญมาใช้ ซึ่งโรงเรียนดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยปรับรายวิชา และความร่วมมือของบุคลากร
ในโรงเรียน และครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรไม่เพียงพอ

1.9 การจัดทำตารางสอน ปัญหาที่โรงเรียนพบคือจำนวนคาบเวลาที่จัดเข้าซ้อน
กันในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา เพราะคาบเวลาเรียนในระดับประถมศึกษาและ
ระดับมัธยมศึกษาไม่เท่ากัน ซึ่งโรงเรียนดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยปรับตารางสอนระดับประถม
ศึกษาและระดับมัธยมศึกษาให้สัมพันธ์กัน และครูผู้สอนส่วนใหญ่มีปัญหาคือไม่มีเวลาสำหรับจัดการ
สอนซ่อมเสริม

1.10 การจัดครูเข้าสอน ปัญหาที่โรงเรียนพบคือครูสอนไม่ตรงตามวิชาเอกเพราะ
ครูไม่ได้จบวิชาเอกนั้น ๆ มาโดยตรง ซึ่งโรงเรียนได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาโดย ให้ครูศึกษา
เอกสารหาความรู้เพิ่มเติม และครูผู้สอนส่วนใหญ่มีปัญหาคือ จำนวนครูผู้สอนมีไม่เพียงพอ

1.11 การเตรียมการประเมินผลการเรียนการสอน ปัญหาที่โรงเรียนพบคือ ไม่
สามารถใช้ข้อสอบของกลุ่มโรงเรียนได้ในบางวิชา เพราะการเลือกวิชาบังคับเลือก/วิชาเลือก
เสรีแต่ละโรงเรียนไม่เหมือนกัน ซึ่งโรงเรียนได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยจัดทำข้อทดสอบ
บางวิชา ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีปัญหาคือ บุคลากรผู้รับผิดชอบงานวัดผลและประเมินผลมีไม่เพียงพอ

1.12 การเตรียมการนิเทศติดตามผล ปัญหาที่โรงเรียนพบคือ ยังไม่มีแนวทาง
การนิเทศที่แน่นอน เพราะผู้นิเทศขาดความรู้และทักษะในการนิเทศ ซึ่งโรงเรียนได้ดำเนิน
การแก้ไขปัญหาโดย ใช้เวลาพักกลางวันประชุมปรึกษาหารือกัน และครูผู้สอนส่วนใหญ่มีปัญหาคือ
ขาดบุคลากรที่มีความรู้เรื่องการนิเทศ

2. การดำเนินการใช้หลักสูตร

2.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ปัญหาที่โรงเรียนพบคือ ครูไม่สามารถ
จัดกิจกรรมได้ตรงตามหลักสูตร เพราะครูไม่มีจุดตรงตามวิชาที่สอน ซึ่งโรงเรียนได้ดำเนิน
การแก้ไขปัญหาโดย ทุกโรงเรียนจัดหาเอกสารต่าง ๆ ให้ครูกินคว้า และครูผู้สอนส่วนใหญ่มี
ปัญหาคือ เอกสารคู่มือสำหรับให้ครูศึกษาหาความรู้มีไม่เพียงพอ

2.2 การใช้สื่อการเรียนการสอน ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบคือ ครูไม่ใช้สื่อ
เพราะครูขาดความรู้และทักษะในการใช้สื่อ ซึ่งโรงเรียนได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาโดย อำนวย
ความสะดวกด้านให้บริการยืมสื่อ และครูผู้สอนส่วนใหญ่มีปัญหาคือ สื่อการสอนที่โรงเรียนจัดให้มี
ไม่เพียงพอ

2.3 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบคือ ขาดงบประมาณในการจัดกิจกรรม เพราะได้รับงบประมาณการจัดกิจกรรมน้อย ซึ่งโรงเรียนได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยจัดหางบประมาณเพิ่มเติม และครูผู้สอนส่วนใหญ่ขาดงบประมาณในการส่งเสริมและสนับสนุน

2.4 การสอนซ่อมเสริม ปัญหาที่โรงเรียนพบคือ การสอนซ่อมเสริมไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด เพราะนักเรียนขาดความสนใจและครูไม่ใช่เทคนิคการสอนใหม่ ๆ ซึ่งโรงเรียนได้ดำเนินการแก้ไขปัญหา โดยจัดเวลาการสอนซ่อมเสริมช่วงพักกลางวัน และจัดหาสื่อ/วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้ครู และครูผู้สอนส่วนใหญ่มีเวลาในการสอนซ่อมเสริมไม่เพียงพอ

2.5 การจัดบริการแนะแนว ปัญหาที่โรงเรียนพบคือครูไม่มีความรู้ในเรื่องการแนะแนว เพราะครูไม่ได้จบด้านแนะแนวโดยตรง ซึ่งโรงเรียนได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยการส่งครูเข้ารับการอบรมการแนะแนว และครูผู้สอนส่วนใหญ่ขาดข้อมูลในการแนะแนวด้านการเรียน การประกอบอาชีพ การศึกษาต่อ และการแก้ปัญหาส่วนตัว

2.6 การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน ปัญหาที่โรงเรียนพบคือ ขาดเครื่องมือที่เป็นมาตรฐานในการวัดผลและประเมินผล เพราะยังไม่มีกรวิเคราะห้ข้อทดสอบ ซึ่งโรงเรียนได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยศึกษารายละเอียดจากหลักสูตรและคู่มือประเมินผลการเรียน และครูผู้สอนส่วนใหญ่ขาดเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลและประเมินผลการเรียน

2.7 การนิเทศติดตามผลการเรียน ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบคือ ไม่มีการวางแผนการนิเทศ เพราะขาดบุคลากรที่มีความรู้ในเรื่องการนิเทศ ซึ่งโรงเรียนได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยแต่งตั้งผู้ทำหน้าที่ช่วยนิเทศ และครูผู้สอนส่วนใหญ่ขาดบุคลากรในการนิเทศและติดตามผล

3. การประเมินผลการใช้หลักสูตร

3.1 การประเมินผลการเตรียมการใช้หลักสูตร ปัญหาที่โรงเรียนพบคือ ขาดการวางแผนในการประเมิน เพราะ ไม่มีการกำหนดแนวทางการประเมิน และบุคลากรไม่เพียงพอ ซึ่งโรงเรียนได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยการใช้วิธีสอบถามครู และครูผู้สอนส่วนใหญ่ขาดเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ในการประเมินผลการเตรียมการใช้หลักสูตร

3.2 การประเมินผลการใช้หลักสูตร ปัญหาที่โรงเรียนพบคือ ขาดการวางแผนในการประเมิน เพราะไม่มีการกำหนดแนวทางการประเมิน ซึ่งโรงเรียนได้ดำเนินการแก้ไข

ปัญหาโดยการใช่วิธีสอบถามครู
ประเมินผลการดำเนินการใช้หลักสูตร

และครูผู้สอนส่วนใหญ่ขาดเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ในการ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 (ฉบับ
ปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานทางการศึกษา
: การศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดนครสวรรค์ มีข้อค้นพบและปัญหาที่น่าสนใจและสมควรนำมา
อภิปราย ดังนี้

1. การเตรียมการใช้หลักสูตร

การจัดทำข้อมูลพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ทุกโรงเรียนมีการสำรวจและรวบรวม
ข้อมูลเกี่ยวกับความถนัด ความสามารถ และจำนวนครูผู้สอน มีผู้บริหารโรงเรียนและคณะครู
เป็นผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำ มีครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการสำรวจความถนัด ความสนใจ และ
ความต้องการของนักเรียน ผู้วิจัยเห็นว่าการจัดทำข้อมูลพื้นฐานเป็นสิ่งสำคัญและมีประโยชน์มาก
สำหรับโรงเรียน เพราะโรงเรียนจะต้องนำข้อมูลที่สำรวจมาใช้ในการวางแผนดำเนินงาน ผู้
บริหารโรงเรียนจะต้องมีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับโรงเรียน ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียน จำนวน
ห้องเรียน ห้องพิเศษ วัสดุครุภัณฑ์ และอุปกรณ์ที่จำเป็น ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนด้านความถนัด
และความสนใจ และข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่น ด้านวิทยากรท้องถิ่น อาชีพ รายได้ สถาน
ประกอบการ ตลาดแรงงาน ตลอดจนความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร
และครูผู้สอนในการที่จะนำหลักสูตรไปใช้ ดังที่ สมิตร์ คุณานุกร (2523) ได้กล่าวถึงการจัด
ปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียนว่า การที่หลักสูตรจะสัมฤทธิ์ผลตามความมุ่งหมายได้นั้น
จำต้องมีปัจจัยหลาย ๆ ด้านมาเสริม ผู้บริหารโรงเรียนควรสำรวจปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ของ
โรงเรียนว่า เหมาะสมกับการนำหลักสูตรมาปฏิบัติหรือไม่ ผู้บริหารต้องคำนึงถึงขนาดของห้องเรียน
จำนวนนักเรียน สถานที่ วัสดุอุปกรณ์การสอนต่าง ๆ ต้องมีให้พร้อม การจัดการการสอน การ
จัดครูเข้าสอนและเอกสารต่าง ๆ ซึ่งการจัดทำข้อมูลพื้นฐานนี้ จะช่วยให้ผู้บริหารดำเนินงาน
การใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนในด้านปัญหาผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลไม่ครบถ้วน เพราะ
ขาดความรู้ความเข้าใจในการทำ ต้องขอคำแนะนำจากโรงเรียนที่เข้าโครงการขยายโอกาส

มาก่อน และครูผู้สอนขาดข้อมูลด้านความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ของบุคลากรในโรงเรียน ผู้วิจัยเห็นว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความช่วยเหลือ โดยการจัดประชุม อบรมหรือสัมมนา เสนอแนะแนวทางการจัดทำแก่โรงเรียนให้เป็นไปแนวเดียวกัน และควรมีการสำรวจทุกปีเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน ตลอดจนมีผู้รับผิดชอบดำเนินการ และมีการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ

การปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ทุกโรงเรียนมีการสำรวจความพร้อมของวิทยากรในท้องถิ่น โดยครูประจำวิชาและวิทยากรในท้องถิ่นร่วมกันปรับเนื้อหา กิจกรรม คาบเวลาของวิชาเลือกเสรี (อาชีวะ) ซึ่งครูประจำวิชาจะสำรวจข้อมูล ความสนใจ ความถนัด และความต้องการของนักเรียน จากการศึกษาโรงเรียนที่มีการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนได้ให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าในการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น เพราะผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการเรียนการสอนก็คือนักเรียน นักเรียนจะได้เรียนรู้ในสิ่งที่มีความหมายต่อเขาอย่างแท้จริง ช่วยให้มีความรู้ทักษะพื้นฐานประกอบอาชีพอยู่ในท้องถิ่นได้อย่างภาคภูมิใจ ซึ่งเป็นไปตามแนวการดำเนินงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2535) ที่กล่าวว่า กระทรวงศึกษาธิการเปิดโอกาสให้โรงเรียนพัฒนาหลักสูตรในระดับท้องถิ่นได้ เพื่อจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพความพร้อมในท้องถิ่น โดยพิจารณาในด้านครูผู้สอน วิทยากรภายนอกนักเรียน สื่อ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ สถานประกอบการ เวลา และความต้องการของท้องถิ่น และสอดคล้องกับ Beachamp (1981) ได้กล่าวว่า อาณาเขตที่เหมาะสมของหลักสูตรนั้นจะอยู่ที่โรงเรียนแต่ละแห่ง ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนแต่ละแห่งนั้นจะมีสภาพปัญหาและความต้องการแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังสามารถเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรได้โดยสะดวกอีกด้วย ส่วนในด้านปัญหา ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนขาดแคลนสถานที่ฝึกปฏิบัติงาน เพราะยังไม่ได้อาคารเพิ่มเติม และครูผู้สอนขาดความรู้ในเรื่องการปรับหลักสูตร ผู้วิจัยเห็นว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความช่วยเหลือด้านงบประมาณก่อสร้างอาคารสถานที่แก่โรงเรียนที่มีความจำเป็นมากที่สุด และแนะนำโรงเรียนเกี่ยวกับการนำวิทยากรในท้องถิ่น ซึ่งได้แก่ บุคลากร สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตลอดจนควรจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า ทุกโรงเรียนมีการประชุมครู ผู้ปกครองและนักเรียน เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มีการประชุมนิเทศนักเรียนและชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนแก่นักเรียน โดยครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน/โครงการ ในการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร ผู้วิจัยเห็นว่า การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรเป็นงานที่สำคัญงานหนึ่งของการใช้หลักสูตร เพราะเป็นงานที่เสริมสร้างความเข้าใจ และเจตคติที่ดีให้นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523) กล่าวถึงการวางโครงการการใช้หลักสูตรต้องมีความชัดเจน มีขั้นตอน ซึ่งการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรเป็นขั้นตอนหนึ่งที่จะต้องแจ้งให้ผู้ปกครอง กรรมการศึกษาและประชาชนในชุมชนทราบว่า การใช้หลักสูตรนั้น ลูกหลานของเขาจะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไรในการเรียนรู้ เจตคติ ค่านิยม และความสามารถในการแก้ปัญหา สิ่งที่ต้องคำนึงถึงอย่างมากในการประชาสัมพันธ์ คือ การสื่อความหมาย เพราะชุมชนนั้นประกอบด้วยบุคคลหลายระดับที่มีพื้นฐานแตกต่างกัน และบางโรงเรียนจะขอความร่วมมือช่วยเหลือจากบุคคลใดในชุมชนนั้นในเรื่องใดบ้าง ควรชี้แจงให้ชัด ส่วนในด้านปัญหา ผลการวิจัยพบว่า เอกสารหลักสูตรที่ศึกษามีไม่เพียงพอ เพราะได้รับจัดสรรน้อย โรงเรียนแก้ปัญหาโดยถ่ายเอกสารเพิ่มเติมให้ครู และครูผู้สอนขาดข้อมูลเกี่ยวกับการใช้สื่อประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนได้พยายามช่วยเหลือตนเองในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งช่วยให้โรงเรียนดำเนินการได้คล่องตัวมากขึ้น โรงเรียนควรเลือกเทคนิควิธีการประชาสัมพันธ์ที่สิ้นเปลืองงบประมาณน้อยที่สุด และได้ผลมากที่สุด เช่น การเยี่ยมบ้านนักเรียน การบอกกล่าวเล่าต่อ และการใช้เสียงตามสายทางหอกระจายข่าวของโรงเรียน ของวัด หรือ ของหมู่บ้าน ซึ่งจะช่วยให้การประชาสัมพันธ์เกิดประโยชน์กับโรงเรียนมากที่สุด

การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า ทุกโรงเรียนมีการกำหนดไว้ในปฏิทินปฏิบัติงาน มีการประสานงานในเรื่องการจัดทำจุดประสงค์และแผนการสอน โดยครูผู้รับผิดชอบเฉพาะเรื่องนั้น ๆ เป็นผู้ติดต่อประสานงานตลอดปีการศึกษา โดยครูผู้สอนส่วนใหญ่จะร่วมวางแผนในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยเห็นว่า การประสานงานเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งของโรงเรียนโครงการขยายโอกาสของการศึกษา เพราะโรงเรียนส่วนใหญ่ยังอยู่ในระยะเริ่มต้นดำเนินงาน ซึ่งโรงเรียนพบปัญหาต่าง ๆ มากมายในการปฏิบัติงาน ทั้งในด้านการสอน สื่อวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ในการฝึกงาน โรงเรียนจึงควรมีการติดต่อ

ประสานงานขอความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน สถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา รวมทั้งสถานประกอบการต่างๆ ในท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร ส่วนในด้านปัญหา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ขาดงบประมาณในการดำเนินงาน ซึ่งโรงเรียนแก้ปัญหาโดยศึกษาหาข้อมูลต่าง ๆ ด้วยตนเอง ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรมีการวางแผนการประสานงานกับชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีผู้รับผิดชอบในการประสานงาน ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาได้ทางหนึ่ง

การเตรียมวัสดุครุภัณฑ์ ผลการวิจัยพบว่าทุกโรงเรียนได้รับจัดสรรสื่อและวัสดุต่าง ๆ จากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และในส่วนที่โรงเรียนจัดหาเองจะพิจารณาสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนเป็นหลัก โรงเรียนมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบดำเนินการให้บริการยืมสื่อตลอดปีการศึกษา และครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นผู้จัดหาจัดทำสื่อวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การเรียนการสอน และจัดเตรียมสื่อที่จะใช้ประกอบการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาที่รับผิดชอบ ผู้วิจัยเห็นว่า การเตรียมวัสดุครุภัณฑ์ต่าง ๆ เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่สุดในการจัดการเรียน การสอน ผู้บริหารและครูควรมีส่วนร่วมกันในการจัดหาและจัดทำวัสดุครุภัณฑ์ นอกจากนี้ควรมีการสำรวจ สื่อ วัสดุต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้ ส่วนในด้านปัญหา ผล การวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความเห็นสอดคล้องกันว่า สื่อการเรียนการสอนไม่เพียง พอแก่ความต้องการ ไม่พอเหมาะกับจำนวนนักเรียน ซึ่งโรงเรียนแก้ไขโดยติดต่อขอยืมจาก โรงเรียนใกล้เคียง ผู้วิจัยเห็นว่า สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้จัดสรรสื่อ ให้แก่โรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาหลายประเภท โดยเฉพาะสื่อการเรียนการสอน กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ดังนั้น โรงเรียนควรสำรวจสื่อที่ยังขาดแคลนและพิจารณาจัดซื้อ สื่อที่ต้องการ และไม่ได้รับจัดสรร และควรสนับสนุนส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อเพิ่มเติมในส่วนที่ไม่ สามารถจัดซื้อได้ นอกจากนี้โรงเรียนควรติดต่อขอยืมสื่อจากศูนย์วิชาการกลุ่ม ถ้าผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนดำเนินการอย่างจริงจัง ก็ย่อมจะทำให้การจัดการเรียนประสบความสำเร็จและมี ประสิทธิภาพ

การเตรียมอาคารสถานที่ ผลการวิจัยพบว่าทุกโรงเรียนมีการสำรวจจำนวนห้องเรียน และนักเรียน เตรียมการจัดห้องพิเศษต่าง ๆ โดยผู้บริหารโรงเรียนประชุมชี้แจงคณะครู จัดเตรียม

ตลอดปีการศึกษา โดยครูผู้สอนมีการเตรียมสถานที่และห้องเรียนให้เหมาะสมกับกิจกรรม ผู้วิจัยเห็นว่าอาคารสถานที่ มีส่วนช่วยในการสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนและการจัดสภาพห้องเรียนให้พร้อม ย่อมส่งผลถึงประสิทธิภาพการเรียนของนักเรียนด้วย ดังที่ กาญจนา คุณารักษ์ (2527) กล่าวถึงสิ่งที่ควรพิจารณาเพื่อการใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ประการแรกคือ การจัดห้องเรียน ซึ่งควรจัดอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน มีขนาดพอเหมาะกับจำนวนของผู้เรียน ตลอดจนจัดให้มีห้องปฏิบัติการต่าง ๆ อย่างเพียงพอในด้านการบริการเพื่อการเรียนการสอน โรงเรียนควรจัดให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งได้แก่ บริการด้านห้องสมุด ศูนย์การเรียน ศูนย์ภาษา เป็นต้น ส่วนในด้านปัญหา ผลการวิจัยพบว่า ขาดแคลนห้องพิเศษต่าง ๆ เพราะโรงเรียนไม่ได้รับงบประมาณก่อสร้างอาคารเพิ่มเติม ซึ่งโรงเรียนแก้ไข้ปัญหาโดย ใช้อาคารอเนกประสงค์จัดการเรียนการสอนและครูผู้สอน ขาดงบประมาณในการจัดสถานที่ฝึกงานในโรงเรียน ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของนิบลขวัญ ขวัญเมือง (2534) ที่พบว่า อาคารสถานที่ และโรงฝึกงานของโรงเรียนประถมศึกษา ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษามีไม่เพียงพอ สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้วิจัยเห็นว่าในการเตรียมอาคารสถานที่ โรงเรียนควรมีการติดต่อประสานงานกับต้นสังกัด เพื่อติดต่อของบประมาณในการก่อสร้าง อาคารเรียน อาคารอเนกประสงค์ หรือโรงฝึกงาน ตามความต้องการของโรงเรียน และโรงเรียนควรติดต่อประสานงานกับบุคลากรในชุมชน เพื่อขอคำแนะนำในการจัดเตรียมอาคารสถานที่ ที่จะใช้จัดการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

การเตรียมบุคลากร ผลการวิจัยพบว่า ทุกโรงเรียนมีการสำรวจครูตามวิชาเอก และส่งครูเข้ารับการอบรม มีการประชุมทางวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และประชุม อบรม สัมมนา เกี่ยวกับการสอนกลุ่มวิชาต่าง ๆ โดยผู้บริหารโรงเรียนประชุมชี้แจงคณะครู และแต่งตั้งมอบหมายหน้าที่ซึ่งจะดำเนินการก่อนเปิดภาคเรียน นอกจากนี้ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีการเตรียมความพร้อมโดยการ ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารหลักสูตรด้วยตนเอง ผู้วิจัยเห็นว่า งานเตรียมบุคลากรเป็นงานที่มีความสำคัญมาก ผู้บริหารโรงเรียนได้ดำเนินการไปตามแนวคิดดังที่ อารัง บัวศรี (2531) กล่าวว่า ผู้ที่รับผิดชอบจะต้องเตรียมครูให้พร้อมทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรทั้งในด้านหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง และเนื้อหา ทักษะการใช้หลักสูตร และเจตคติอันพึงมีต่อหลักสูตร ซึ่งการเตรียมครูทำได้หลายวิธี เช่น การจัดประชุมสัมมนา การอบรม และการประชุมปฏิบัติการเพื่อฝึกทักษะที่จำเป็นให้แก่ครู ส่วนในด้าน

ปัญหาผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนมีวุฒิไม่ตรงตามวิชาที่สอน เนื่องจากโรงเรียนไม่ได้จัดสรรอัตราครูเพิ่ม ซึ่งโรงเรียนแก้ปัญหาโดยส่งครูเข้ารับการอบรม และครูผู้สอนมีวิทยุภาพบุคลากรไม่เพียงพอ ผู้วิจัยเห็นว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรรับผิดชอบโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ควรมีการสำรวจความต้องการบุคลากรที่โรงเรียนขาดแคลนในวิชาเอก เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดสรรครูให้ตรงตามความต้องการ โรงเรียนควรมีการประสานงานกับโรงเรียนในกลุ่ม และบุคลากรในชุมชนเพื่อเตรียมการหาบุคลากรมาช่วยสอนในโรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีการอบรม หรือประชุมปฏิบัติการให้แก่ครูผู้สอน ซึ่งจะช่วยพัฒนาครูผู้สอนให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

การจัดทำแผนการเรียน ผลการวิจัยพบว่า ทุกโรงเรียนมีการจัดทำแผนการเรียนโดยศึกษาแนวทางการจัดทำจากกลุ่มโรงเรียนมัธยม มีการจัดทำแผนการเรียนทุกระดับชั้นทุกภาคเรียน โดยมีการกำหนดหลักการ จุดมุ่งหมาย และโครงสร้างของแผนการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มีการกำหนดกิจกรรมการเรียนแต่ละรายวิชา โดยสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ครอบคลุมจุดประสงค์ปลายทาง และจุดประสงค์นำทาง มีการกำหนดการประเมินผลแต่ละรายวิชาเป็นไปตามคู่มือการประเมินผลการเรียน ซึ่งผู้บริหารและคุณครูเป็นผู้ร่วมกันจัดทำก่อนเปิดภาคเรียน และครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นคณะทำงานในการจัดทำแผนการเรียน ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดทำแผนการเรียนของโรงเรียนนั้นเป็นการวางแนวทางการเรียนการสอนให้แก่ครูและนักเรียน ให้เป็นไปตามความพร้อมและความต้องการซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดทำแผนการเรียนที่ กระทรวงศึกษาธิการ (2526) ได้เสนอไว้ว่า การจัดทำแผนการเรียนเป็นการกำหนดรายวิชาให้เรียน มีวิชาบังคับ วิชาเลือกอย่างมีเป้าหมาย ซึ่งโรงเรียนได้พิจารณาจากข้อมูลที่ได้จากนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนแล้วว่า ความรู้ ความสนใจ ความสามารถ และความต้องการในอนาคตของนักเรียนและชุมชนมุ่งไปทางใด ส่วนในด้านปัญหา ผลการวิจัยพบว่า ขาดบุคลากรที่มีความรู้และทักษะในวิชาที่สอน เพราะโรงเรียนนำแนวแผนการเรียนจากโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษามาใช้ ซึ่งโรงเรียนแก้ไข้ปัญหาโดย ปรับรายวิชาใหม่โดยดูความพร้อมของบุคลากรในโรงเรียน และครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรไม่เพียงพอ ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรจัดแผนการเรียนโดยคำนึงถึงความถนัด ความสนใจของผู้เรียน ตลอดจนความพร้อมของบุคลากรในโรงเรียน และโรงเรียนควรติดต่อประสานงานกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องในหน่วยงานต่าง ๆ เช่น

จากกลุ่มโรงเรียนมัธยม ศึกษาในเทศก์อำเภอ ศึกษาในเทศก์จังหวัด บุคลากรในท้องถิ่น เพื่อ
ขอคำแนะนำในการวางแผนการจัดแผนการเรียน แต่ทั้งนี้ผู้บริหารควรคำนึงถึงความพร้อมของ
โรงเรียนด้านต่าง ๆ ด้วย

การจัดทำตารางสอน ผลการวิจัยพบว่า ทุกโรงเรียนมีการจัดทำตารางสอนโดยศึกษา
จากคู่มือบริหารหลักสูตร และสำรวจรายวิชา คาบเวลา จำนวนครูผู้สอน มีการทำตาราง
สอนรวมทั้งระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 โดยผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูร่วมกันจัดทำใน
ระยะปีภาคเรียน และครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นคณะทำงานในการจัดทำตารางสอน ผู้วิจัยเห็นว่า
การจัดทำตารางสอนของโรงเรียนเป็นไปตามแนวทาง ที่กระทรวงศึกษาธิการ (2526) ได้เสนอ
ไว้ว่า ผู้จัดทำตารางสอนจะต้องเข้าใจสภาพของรายวิชาต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างกันเกี่ยวกับจำนวน
คาบ จำนวนผู้เข้าเรียน และอุปสรรคในการเรียนการสอน จึงจำเป็นต้องให้ครูผู้สอนประจำ
วิชาได้เข้ามามีบทบาทในเรื่องนี้ ส่วนในด้านปัญหา ผลการวิจัยพบว่า จำนวนคาบเวลาที่จัดซ้ำ
ซ้อนกันในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา เพราะคาบเวลาไม่เท่ากัน โรงเรียนจึงปรับ
ตารางสอนทั้งสองระดับให้สัมพันธ์สอดคล้องกัน และครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีเวลาสำหรับการสอนซ่อม
เสริม ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรมีการวางแผนในการจัดทำตารางสอน มีการแต่งตั้งคณะ
ทำงานร่วมกันจัดทำ ศึกษาคาบเวลาในแต่ละระดับชั้น ซึ่งการจัดตารางสอนในระดับมัธยม
ศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) ได้เสนอแนวทางการจัด
ตารางสอนไว้ว่า ควรจัดให้เหมาะสมกับธรรมชาติของเนื้อหาวิชาเวลาที่ใช้สอน ควรพิจารณาว่า
วิชาใดควรจัดไว้ในภาคเช้า และวิชาใดควรจัดในภาคบ่าย และพิจารณาถึงภาระงานสอนของ
ครูที่สอนรายวิชาต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อให้ครูได้มีเวลาในการตรวจแบบฝึกหัด หรือตรวจงานต่าง ๆ
ตลอดจนมีเวลาในการเตรียมการสอนในคาบต่อไป ซึ่งจะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพ

การจัดครูเข้าสอน ผลการวิจัยพบว่า ทุกโรงเรียนมีการจัดครูเข้าสอนประจำกลุ่ม
ต่าง ๆ โดยพิจารณาตามวิชาเอกและโท โดยผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูร่วมพิจารณาจัดครู
เข้าสอนในช่วงระยะปีภาคเรียน และมีครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความถนัดและ
ความสามารถของบุคลากรในโรงเรียน ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดครูเข้าสอนของโรงเรียนเป็นไป
ตามแนวทางการจัดบุคลากรของกระทรวงศึกษาธิการ (2526) ที่กำหนดว่า การพิจารณาจัดครู
เข้าสอน ควรมีการกำหนดคุณสมบัติสำหรับผู้สอนตามรายวิชาในแผนการเรียน โดยจัดตามวิชา

เอก วิชาโท ที่เรียนมา จัดตามรายวิชาที่สนใจ และจัดตามรายวิชาที่มีประสบการณ์ ส่วนในด้านปัญหา ผลการวิจัยพบว่า ครูสอนไม่ตรงตามวิชาเอก เพราะครูไม่ได้จบวิชาเอกนั้น ๆ มาโดยตรง ซึ่งโรงเรียนได้ให้ครูศึกษาเอกสารหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง และครูผู้สอนส่วนใหญ่มีปัญหาคือ จำนวนครูผู้สอนมีไม่เพียงพอ ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กลุ่มโรงเรียน วิทยากรในท้องถิ่น เพื่อติดต่อขอบุคลากรที่มีความรู้ ความถนัด และมีประสบการณ์ในวิชาที่โรงเรียนมีปัญหามาช่วยสอน นอกจากนี้โรงเรียนควรจัดหาเอกสารหลักสูตร คู่มือ และหนังสือเสริมต่าง ๆ ให้แก่ครูได้ศึกษาเพื่อให้ครูเกิดความมั่นใจในการสอนมากขึ้น

การเตรียมการประเมินผลการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ทุกโรงเรียนมีการเตรียมการโดยกำหนดไว้ในปฏิทินปฏิบัติงาน และศึกษารายละเอียดจากคู่มือประเมินผลการเรียนตามหลักสูตร มีการกำหนดระยะเวลาการวัดผลประเมินผล และการทำข้อทดสอบของโรงเรียน โดยผู้บริหารประชุมชี้แจงการเตรียมการประเมินผลแก่คณะครู และมอบหมายให้วิชาการโรงเรียนและครูประจำวิชา เป็นผู้ดำเนินการ โดยจัดเตรียมตลอดระยะเวลาปีการศึกษา ทุกโรงเรียนมีการจัดเตรียมเอกสารการประเมินผลการเรียนตามแบบที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ล่วงหน้า และครูผู้สอนส่วนใหญ่จะศึกษาเอกสาร หลักสูตร แผนการสอน และคู่มือการประเมินผลด้วยตนเอง ผู้วิจัย เห็นว่า การเตรียมการประเมินผลการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่สำคัญ ที่ทุกโรงเรียนต้องปฏิบัติจากการเตรียมการประเมินผลการเรียนการสอนของโรงเรียน จะเป็นไปตามขั้นตอนของการบริหารงานวัดผลและประเมินผลของผู้บริหารโรงเรียน ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) เสนอไว้ว่า โรงเรียนต้องศึกษาคำอธิบายระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ศึกษาคำอธิบายการกรอกเอกสารการประเมินผลการเรียน เตรียมบุคลากรในโรงเรียนเพื่อปฏิบัติงานวัดผลและประเมินผลการเรียน โดยแต่งตั้งบุคลากรรับผิดชอบงานวัดและประเมินผล และเสริมความเข้าใจบุคลากร โดยการให้คำแนะนำ ให้ศึกษาเอกสาร และประชุมปฏิบัติการ ส่วนในด้านปัญหา ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนใช้ข้อสอบของกลุ่มโรงเรียนได้ในบางวิชา เพราะการเลือกเรียนวิชาบังคับเลือก วิชาเลือกเสรี แต่ละโรงเรียนไม่เหมือนกัน โรงเรียนแก้ปัญหาโดยจัดทำข้อทดสอบใช้ในบางวิชาและครูผู้สอนส่วนใหญ่ มีปัญหาคือ บุคลากรที่รับผิดชอบงานวัดผล และ

ประเมินผลมีไม่เพียงพอ ผู้วิจัยเห็นว่า ในการเตรียมการวัดผลและประเมินผล โรงเรียนควรมีการประสานงานการจัดทำข้อทดสอบร่วมกับกลุ่มโรงเรียนในระดับอำเภอ วางแนวทางในการกำหนดรายวิชาที่จะเรียนในแต่ละภาคโดยคำนึงถึงสภาพความพร้อมของโรงเรียนทุกโรงเรียน เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งการจัดทำข้อทดสอบร่วมกันจะเป็นการช่วยประหยัดงบประมาณ ประหยัดเวลา และได้ข้อทดสอบที่มีคุณภาพ เพราะได้แนวคิดจากครูผู้สอนที่มีความรู้ ความเข้าใจ ความถนัด และความสนใจในการปฏิบัติงานวัดผลและประเมินผล ซึ่งจะทำให้การเตรียมการวัดผลและประเมินผลมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การเตรียมการนิเทศติดตามผล ผลการวิจัยพบว่าทุกโรงเรียนมีการเตรียมการนิเทศติดตามผล โดยกำหนดตารางปฏิทินนิเทศชั้นเรียน มีการให้คำปรึกษาหารือแก่ครู ผู้บริหาร โรงเรียนประชุมชี้แจงคณะครูในเรื่องเตรียมการนิเทศ โดยดำเนินการตลอดปีการศึกษา โรงเรียนมีการจัดทำสมุดนิเทศประจำโรงเรียน และครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นผู้รับการนิเทศภายในโรงเรียน ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดกิจกรรมการเรียนให้มีคุณภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนนั้น โรงเรียนจะต้องมีการนิเทศติดตามผลโดยอาศัยบุคลากรภายในโรงเรียนเป็นผู้ดำเนินงานร่วมกัน ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูภายในโรงเรียนเพื่อปรับปรุงงานด้านต่าง ๆ เป็นการส่งเสริมและเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนการสอน อันจะนำมาซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2533) ส่วนในด้านปัญหา ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนยังไม่มีแนวทางการนิเทศที่แน่นอน เพราะผู้นิเทศขาดความรู้และทักษะในการนิเทศ ซึ่งโรงเรียนแก้ไขปัญหาคือใช้เวลานักกลางวันประชุมปรึกษาหารือกัน และครูผู้สอนส่วนใหญ่มีปัญหาคือ ขาดบุคลากรที่มีความรู้เรื่องการนิเทศ ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดการนิเทศติดตามผลการเรียน จะประสบผลสำเร็จได้ ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการนิเทศติดตาม ตลอดจนรับทราบหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องในการนิเทศ ทั้งนี้ ผู้บริหารโรงเรียนควรเป็นผู้นำ ผู้กระตุ้นและจัดระบบนิเทศภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ อันจะนำมาซึ่งผลสัมฤทธิ์สูงสุดทางการเรียนของนักเรียน

2. การดำเนินการใช้หลักสูตร

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ทุกโรงเรียนมีการส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้ครูจัดทำแผนการสอน ซึ่งประกอบด้วยจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหากิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ/อุปกรณ์ และการวัดผลประเมินผลมีความ

สอดคล้องสัมพันธ์กัน โดยผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ตรวจแผนการสอน และส่งเสริมให้ครูใช้เทคนิควิธีการสอนแบบต่าง ๆ โรงเรียนมีการส่งครูเข้ารับการอบรม ซึ่งบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รูปแบบการสอนที่ครูใช้จะเป็นแบบผสมผสาน วิธีการสอนที่ครูใช้ ได้แก่ การอธิบาย การซักถาม การฝึกปฏิบัติ การทดลอง การทำรายงาน และการทำแบบฝึกหัด และครูผู้สอนส่วนใหญ่กำหนดวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยยึดหลักความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ วิธีการสอนส่วนใหญ่เป็นการสอนแบบทดลอง ซึ่งครูผู้สอนเอาใจใส่นักเรียนอย่างทั่วถึง และนักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนโดยการอภิปรายและแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน ผู้วิจัยเห็นว่า จากแนวปฏิบัติของโรงเรียนและครูผู้สอนเป็นไปตามแนวดำเนินการของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2535) กำหนดไว้ว่า ในการจัดการเรียนการสอน ให้ใช้วิธีผสมผสานการให้ความรู้กับการปฏิบัติจริง โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล และกระบวนการกลุ่ม ส่วนในด้านปัญหาผลการวิจัย พบว่า ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมได้ตรงตามหลักสูตร เพราะครูไม่มีวุฒิตรงตามวิชาที่สอน และเอกสารคู่มือต่าง ๆ สำหรับให้ครูศึกษามีไม่เพียงพอ ซึ่งโรงเรียนได้แก้ไข้ปัญหาโดยจัดหาเอกสารให้ครู ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะเป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตรที่กำหนดนั้น โรงเรียนควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดทำหรือจัดหาแหล่งวิชาการต่าง ๆ ให้แก่ครู เช่น การบริการห้องสอนวิชาเฉพาะห้องสมุดสื่อการเรียนการสอน บริการเกี่ยวกับเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผล รวมถึงการใช้ประโยชน์จากบุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ ที่อยู่ภายนอกโรงเรียนอีกด้วย (สังัด อุทรานันท์ 2532) นอกจากนี้โรงเรียนควรติดต่อขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มาให้คำแนะนำในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตามจุดหมายของหลักสูตร

การใช้สื่อการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ทุกโรงเรียนมีการส่งเสริมให้ครูใช้สื่อการเรียนการสอน โดยการสำรวจสื่อที่ต้องการใช้ โรงเรียนจัดให้มีการบริการยืมสื่อตลอดปีการศึกษา โดยแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ศูนย์สื่อการเรียนการสอนเป็นผู้ดำเนินการ และครูผู้สอนส่วนใหญ่มีการกำหนดหลักในการใช้สื่อให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหา สื่อมีความเหมาะสมกับกิจกรรมและเวลาที่กำหนด การใช้สื่อการเรียนการสอนเป็นไปตามขั้นตอน และครูมีความพร้อมในการใช้สื่อ สื่อที่ใช้ส่วนใหญ่ คือ สื่อประเภทแผนภาพ แผนภูมิ ซึ่งนักเรียนมีความคิดเห็น

ว่า ครูใช้สื่อบางบทเรียน ส่วนในด้านปัญหา ผลการวิจัยพบว่า ครูไม่ใช้สื่อ เพราะขาดความรู้และทักษะในการใช้ ซึ่งโรงเรียนได้แก้ไขปัญหานี้ โดยอำนวยความสะดวกด้านให้บริการยืมสื่อ และครูผู้สอนส่วนใหญ่มีปัญหาคือ สื่อการสอนที่โรงเรียนจัดให้ไม่เพียงพอ ผู้วิจัยเห็นว่าสื่อการเรียนการสอนเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนควรช่วยเหลือแนะนำครู โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น ประชุมชี้แจงเกี่ยวกับสื่อที่ได้รับ โรงเรียนควรมีการสาธิตแนะนำการใช้สื่อที่โรงเรียนได้รับมาใหม่ทุกครั้ง ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้ครูเกิดความสนใจและเกิดความต้องการที่จะนำไปใช้ โรงเรียนควรมีระบบการจัดเก็บสื่อ เพื่อสะดวกต่อการนำไปใช้ ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำและเก็บรักษาสื่อ เพื่อสร้างสำนึกในความรับผิดชอบให้แก่นักเรียน นอกจากนี้โรงเรียนควรประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดการประชุมปฏิบัติการในการผลิตสื่อโดยใช้วัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสิ่งสำคัญที่ครูควรยึดถือเป็นหลักการ คือ ในการนำสื่อไปใช้นั้นต้องพิจารณาถึงความสอดคล้องกับจุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอน และเนื้อหา ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนมากที่สุด

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่าทุกโรงเรียนมีการปฏิบัติกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยสำรวจความสนใจ และความต้องการของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมต่าง ๆ โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมชุมนุมต่าง ๆ การแข่งขันกีฬา โดยกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรม ผู้บริหารโรงเรียนจะประชุมชี้แจงคณะครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูร่วมกันดำเนินงานจัดให้แก่ นักเรียนตลอดปีการศึกษา และครูผู้สอนส่วนใหญ่มีการกำหนดหลักการในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยจัดตามความสนใจ และความต้องการของนักเรียน กิจกรรมที่ครูจัดส่วนใหญ่ คือ การจัดปฐมนิเทศ และนักเรียนส่วนใหญ่เป็นผู้ร่วมในกิจกรรมที่โรงเรียนจัด โดยนักเรียนมีการกำหนดหลักการในการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร คือ กิจกรรมนั้นเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ผู้วิจัยเห็นว่า ทุกโรงเรียนให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยคำนึงถึงนักเรียนเป็นสำคัญ ดังที่ ธนู แสงศักดิ์ (2513) กล่าวว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรจัดขึ้นนอกเวลาเรียนตามปกติ เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ต่าง ๆ ที่สืบเนื่องกับหลักสูตรและไม่สืบเนื่อง แต่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้เกิดพัฒนาการในเด็ก โดยสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษา ส่วนในด้านปัญหา ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนขาดงบประมาณในการจัดกิจกรรม เพราะได้รับงบประมาณจัดสรรน้อย โรงเรียนจึงมีการจัดหา

งบประมาณด้วยตนเอง และครูผู้สอนขาดงบประมาณในการส่งเสริมและสนับสนุน ผู้วิจัยเห็นว่า ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรนั้น โรงเรียนควรประสานงานกับชุมชนในท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วม ในการแนะนำช่วยเหลือ ในการจัดกิจกรรม เป็นการให้ทรัพยากรบุคคลในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ นอกจากนี้ควรจัดกิจกรรมที่สำคัญและมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนให้มากที่สุด

การสอนซ่อมเสริม ผลการวิจัยพบว่า ทุกโรงเรียนมีการสอนซ่อมเสริม โรงเรียน มีการสำรวจนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียน และซ่อมเสริมนักเรียนที่เรียนอ่อน โดยผู้บริหาร โรงเรียนมอบหมายให้ครูประจำวิชาเป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งจะใช้เวลาในวันเสาร์และวันอาทิตย์สอน ซ่อมเสริม วิธีการสอนซ่อมเสริมจะเป็นการสอนแบบตัวต่อตัวระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน ส่วน นักเรียนมีความเห็นว่าโรงเรียนกำหนดหลักการจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริมให้นักเรียน โดยจัด สอนซ่อมเสริมให้แก่ผู้ที่ไม่ผ่านจุดประสงค์ โดยใช้วิธีให้นักเรียนที่เรียนเก่งช่วยสอนนักเรียนที่เรียน อ่อน ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนดำเนินการสอนซ่อมเสริมเป็นไปตามวิธีการและขั้นตอนของการสอน ซ่อมเสริม ที่กระทรวงศึกษาธิการ (2526) กล่าวไว้ว่า วิธีดำเนินการเรียนซ่อมเสริมผู้สอน ดำเนินการเอง โดยใช้ชั่วโมงว่างหรือนอกเวลาเรียน สอนซ่อมเสริมพิเศษแก่นักเรียนที่มีปัญหา ทางการศึกษา ส่วนขั้นตอนในการสอนซ่อมเสริม คือ ผู้สอนสำรวจนักเรียนโดยการสังเกต ใช้ แบบทดสอบ หรือใช้แบบสำรวจ จากนั้นแบ่งกลุ่มนักเรียนที่มีลักษณะปัญหาใกล้เคียงกัน และดำเนินการ สอนซ่อมเสริม ส่วนในด้านปัญหาผลการวิจัยพบว่า การสอนซ่อมเสริมไม่เป็นที่พอใจตามที่กำหนด เพราะนักเรียนขาดความสนใจ ครูไม่ใช้เทคนิคการสอนใหม่ ๆ และไม่มีเวลาในการ สอนซ่อมเสริม ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนได้ดำเนินการแก้ไข โดยให้สอนซ่อมเสริมในเวลาพักกลางวัน และจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้ครู ผู้วิจัยเห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนควรมีการแนะนำช่วยเหลือ สนับสนุนครูในการจัดกิจกรรมซ่อมเสริม โดยจัดเป็นกิจกรรมช่วยเหลือผู้เรียนอ่อน และกิจกรรม ส่งเสริมผู้ที่เรียนเก่ง โรงเรียนควรอำนวยความสะดวกในด้านสถานที่สำหรับการสอนซ่อมเสริม สื่อวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ นอกจากนี้ควรมีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการสอนซ่อมเสริม เพื่อนำไปเป็น แนวทางปรับปรุงการจัดการสอนซ่อมเสริมต่อไป

การจัดบริการแนะแนว ผลการวิจัยพบว่า ทุกโรงเรียนมีการจัดบริการแนะแนวโดย โรงเรียนติดต่อหน่วยงานทางการศึกษาอื่น ๆ มาแนะแนวการศึกษาต่อให้นักเรียน โรงเรียนมี การส่งครูเข้ารับการอบรมการแนะแนว ผู้บริหารโรงเรียนแต่งตั้งเจ้าหน้าที่แนะแนวรับผิดชอบ

ดำเนินงาน ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีการจัดบริการแนะแนวให้แก่นักเรียนโดยให้คำปรึกษาและแนะแนวการศึกษาต่อ และนักเรียนมีความเห็นเกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนวของโรงเรียนที่จัดให้ ส่วนใหญ่จะเป็นการแนะแนวการศึกษาต่อ ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดบริการแนะแนวของโรงเรียนนั้นเป็นไปตามหลักการแนะแนวที่สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536) กำหนดไว้ว่า การแนะแนวในโรงเรียนต้องจัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนทุกคน ต้องช่วยให้นักเรียนนำตนเองได้มีข้อมูลของนักเรียนตรงตามความเป็นจริงและเป็นปัจจุบัน มีการจัดอย่างต่อเนื่อง มีการประสานงานกันระหว่างบุคลากรทุกคน ต้องปฏิบัติควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอน และจัดให้ครอบคลุมทั้งด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านส่วนตัว และด้านสังคม ส่วนในด้านปัญหา ผลการวิจัยพบว่า ครูไม่มีความรู้เรื่องการแนะแนว เพราะครูไม่ได้จบด้านแนะแนวโดยตรง ซึ่งผู้บริหารแก้ไข้ปัญหาโดยการส่งครูเข้ารับการอบรม และครูผู้สอนส่วนใหญ่ขาดข้อมูลในการแนะแนวด้านการเรียน การประกอบอาชีพ การศึกษาต่อ และการแก้ปัญหาส่วนตัว ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดบริการแนะแนวเป็นงานสำคัญที่สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนงานหนึ่ง ผู้บริหารโรงเรียนควรทำความเข้าใจในเรื่องงานแนะแนว ควรจัดให้มีบุคลากรรับผิดชอบงานแนะแนว แต่งตั้งคณะกรรมการแนะแนวของโรงเรียน จัดให้มีสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ สำหรับผู้ปฏิบัติงานแนะแนวนอกจากนี้ควรส่งเสริมให้บุคลากรไปศึกษาคูงาน อบรม สัมมนาเกี่ยวกับการแนะแนว และควรจะมีการประเมินผลงานแนะแนวอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ

การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ทุกโรงเรียนมีการส่งเสริมการวัดผลประเมินผลการเรียน โดยการกำหนดไว้ในปฏิทินปฏิบัติงาน และให้ครูศึกษาเรื่องการวัดผล จากคู่มือประเมินผลการเรียน และโรงเรียนดำเนินการวัดผลประเมินผลตามแนวทางที่หลักสูตรกำหนด โรงเรียนมีการจัดทำข้อทดสอบประจำภาค และจัดทำเอกสารการวัดผลประเมินผลเป็นปัจจุบัน โดยผู้บริหารโรงเรียนมีการประชุมชี้แจงคณะครูในเรื่องการวัดผลประเมินผล และมอบหมายให้ครูประจำวิชาดำเนินการวัดผลประเมินผล และจัดทำเอกสารการประเมินผลต่าง ๆ ให้เป็นปัจจุบัน โดยมีผู้ช่วยผู้บริหาร / เจ้าหน้าที่วัดผลการศึกษาของโรงเรียนตรวจสอบความถูกต้องในการจัดทำ ครูผู้สอนจะทำการวัดผลและประเมินผลระหว่างเรียนและหลังจบบทเรียน โดยการสังเกต การซักถาม การทำแบบฝึกหัด และการตรวจผลงานของนักเรียน และนักเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นในเรื่องการวัดผลประเมินผลของครูว่า ครูจะมีการวัดผลประเมิน

ผลเมื่อจบบทเรียนแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่า การดำเนินงาน การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนของโรงเรียน มีความสอดคล้องกับขั้นตอนของการบริหารงานวัดผล และประเมินผลตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) กล่าวไว้ คือ ขึ้นเตรียมการ โดยทำความเข้าใจ ขอบข่ายของงานวัดผลและประเมินผล ขึ้นวางแผนโดยการจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานของงานวัดผลและประเมินผล ขึ้นปฏิบัติตามแผนโดยพัฒนาบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้ถูกต้อง และขึ้นประเมินผล โดยการบันทึกข้อมูลผลการปฏิบัติงานวัดผลและประเมินผล ส่วนในด้านปัญหา ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนขาดเครื่องมือที่เป็นมาตรฐานในการวัดผลและประเมินผล เพราะยังไม่มี การวิเคราะห์ข้อทดสอบ ซึ่งโรงเรียนได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาคือศึกษารายละเอียดจากหลักสูตรและคู่มือประเมินผลการเรียน และครุส่วนใหญ่ขาดเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลและประเมินผลการเรียน ผู้วิจัยเห็นว่า ในการดำเนินการวัดผลประเมินผล ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการประสานงานกับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ / กิ่งอำเภอ และกลุ่มโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ในการจัดทำข้อทดสอบประจำภาค/ปลายปี ทั้งนี้ เพื่อให้การวัดผลประเมินผลเป็นไปในแนวทางเดียวกันและมีมาตรฐาน อีกทั้งยังช่วยประหยัดงบประมาณ ประหยัดเวลา และประหยัดค่าน้ำกำลังคนในการปฏิบัติงานอีกด้วย

การนิเทศติดตามผลการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ทุกโรงเรียนมีการนิเทศติดตามผลการเรียนการสอน โดยกำหนดไว้ในปฏิทินปฏิบัติงานและมีตารางการนิเทศ ผู้บริหารจะนิเทศครูผู้สอนโดยวิธีการประชุมปรึกษาครู เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตลอดปีการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่า การที่โรงเรียนจัดให้มีการนิเทศติดตามผลการเรียนการสอน โดยการประชุมปรึกษาหารือกันเป็นสิ่งที่เหมาะสม เพราะเป็นวิธีการนิเทศโดยตรงกับครู ทำให้รู้ถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น และสามารถร่วมกันแก้ไขปัญหามาตรังตรงจุดที่ วไลรัตน์ หนูสวัสดิ์ (2535) กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียน คือ การที่ผู้บริหารโรงเรียนกับคณะครูภายในโรงเรียนร่วมมือกันปรึกษาหารือเพื่อทำการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล วางแผนปรับปรุงการเรียนการสอน ตลอดจนปรับปรุงคุณภาพของบุคลากรในโรงเรียนให้ดีขึ้น นอกจากนี้โรงเรียนอาจเชิญวิทยากรและศึกษานิเทศก์มาร่วมงานด้วย ส่วนในด้านปัญหา พบว่าโรงเรียนไม่มีการวางแผนการนิเทศ เพราะขาดบุคลากรที่มีความรู้ในเรื่องการนิเทศ ซึ่งโรงเรียนได้ดำเนินการแก้ไขโดยมีการแต่งตั้งผู้ช่วยนิเทศ และครุส่วนใหญ่ขาดบุคลากรการนิเทศและติดตามผล ผู้วิจัยเห็น

ว่าการนิเทศติดตามผลการเรียนการสอนจะมีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารเป็นผู้มีส่วนสำคัญที่จะผลักดันให้การนิเทศภายในบรรลุผลเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการเรียนการสอนทั้งมวลในโรงเรียน ให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนควรต้องศึกษาและทำความเข้าใจในเรื่องการนิเทศการศึกษายทบาทและหน้าที่ของผู้นิเทศ ตลอดจนใช้เทคนิควิธีการนิเทศต่าง ๆ และนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ โรงเรียนควรส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนนิเทศกันเอง เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างเพื่อนครู โดยมีผู้บริหารเป็นผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือ ซึ่งเป็นการร่วมมือกันของบุคลากรในโรงเรียนที่จะพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

3. การประเมินผลการใช้หลักสูตร

การประเมินผลการเตรียมการใช้หลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า ทุกโรงเรียนมีการประเมินผลการเตรียมการใช้หลักสูตร โดยใช้วิธีการสอบถามจากครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียนจัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและหาทางแก้ไขตลอดปีการศึกษา และครูผู้สอนมีการประเมินผลการเตรียมการใช้หลักสูตรโดยการสอบถามครูผู้สอนด้วยกัน ส่วนในด้านปัญหาพบว่าโรงเรียนขาดการวางแผนในการประเมิน และครูผู้สอนขาดเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ในการประเมินผลการเตรียมการใช้หลักสูตร ผู้วิจัยเห็นว่า การประเมินผลการเตรียมการใช้หลักสูตรของโรงเรียนนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะการจัดการมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องใหม่สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนจะต้องสำรวจสภาพของโรงเรียนอยู่ตลอดเวลาว่า การเตรียมการของโรงเรียนที่จะใช้หลักสูตรนั้น โรงเรียนต้องทำอะไรบ้าง ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2534) ได้เสนอแนวดำเนินงานการประเมินการเตรียมการใช้หลักสูตรไว้ว่า โรงเรียนควรมีการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน กำหนดปฏิทินปฏิบัติงาน มอบหมายงานให้ผู้รับผิดชอบ จัดทำแบบสำรวจข้อมูล และสรุปผล โดยโรงเรียนพิจารณาแนวดำเนินงานให้เหมาะสมแต่ละกิจกรรมที่จะประเมินผลจากการประเมินจะทำให้โรงเรียนได้มองเห็นสิ่งที่จะต้องเตรียมการปรับปรุง แก้ไข หรือพัฒนาให้ดีขึ้นต่อไป

การประเมินผลการดำเนินงานการใช้หลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า ทุกโรงเรียนมีการประเมินผลการดำเนินงานการใช้หลักสูตร โดยการสำรวจและสอบถามการปฏิบัติงานจากครู ผู้บริหารโรงเรียนจัดให้มีการประชุมปรึกษาตลอดปีการศึกษา และครูผู้สอนมีการประเมินผล

ดำเนินการใช้หลักสูตรโดยการสอบถามจากครูผู้สอนด้วยกัน ส่วนในด้านปัญหาพบว่า โรงเรียนขาดการวางแผนในการประเมิน เพราะไม่มีการกำหนดแนวทางการประเมิน และครูผู้สอนส่วนใหญ่ขาดเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ในการประเมินผล การดำเนินการใช้หลักสูตร ผู้วิจัยเห็นว่า การประเมินผลการดำเนินการใช้หลักสูตรของโรงเรียนนั้น มีความจำเป็นเช่นเดียวกับการประเมินการเตรียมการใช้หลักสูตร การที่โรงเรียนใช้วิธีการสำรวจและสอบถามจากครูผู้สอน ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติจริงนั้น เป็นสิ่งที่ดีเพราะทำให้รู้ปัญหาได้โดยตรงและชัดเจน ทั้งนี้เพราะการประเมินผลจะเป็นเสมือนกระจกเงาสสะท้อนให้เห็นภาพการทำงานทุกขั้นตอนอย่างแจ่มชัด โรงเรียนควรใช้วิธีการประเมินหลาย ๆ วิธี เช่น ตรวจงานเอกสารหลักฐานต่าง ๆ สุ่มสังเกตการสอน สุ่มสัมภาษณ์นักเรียน และตรวจสอบผลงานของนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) ผลจากการประเมิน โรงเรียนจะทราบจุดดี จุดด้อย ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ทำให้โรงเรียนสามารถนำข้อมูลจากการประเมินผลประกอบการตัดสินใจวางแผนพัฒนาการดำเนินงานการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

1.1 ควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และเอกสารหลักสูตรให้กับโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง และทันต่อกำหนดการใช้ของโรงเรียน ซึ่งจะทำให้โรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนได้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

1.2 ควรมีการจัดประชุม อบรม สัมมนา หรือประชุม ปฏิบัติการ ให้แก่ศึกษานิเทศก์จังหวัด ศึกษานิเทศก์อำเภอ/กิ่งอำเภอ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรและการปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนและท้องถิ่น เพื่อให้โรงเรียนสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ควรมีการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

2. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

2.1 ควรมีการจัดประชุม อบรม สัมมนา หรือประชุมปฏิบัติกรให้แก่ ศึกษานิเทศก์อำเภอ/กิ่งอำเภอ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดทำแผนการเรียน แผนการสอน การจัดการเรียนการสอน กลุ่มวิชาต่าง ๆ การสาธิตการใช้สื่อ การวัดผลประเมินผล และการนิเทศติดตามผลการเรียนการสอน

2.2 ควรพิจารณาตัดโอนตำแหน่งครูที่เกินในโรงเรียนอื่น มาให้แก่โรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาที่ขาดแคลนครู โดยคำนึงถึงวิชาเอกที่โรงเรียนต้องการ ทั้งนี้เพื่อช่วยให้การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ในการสอบบรรจุข้าราชการครู ควรพิจารณากำหนดวิชาเอกที่โรงเรียนขาดแคลน เพื่อคัดเลือกบรรจุแต่งตั้งให้แก่โรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาโดยเฉพาะ

2.4 ควรประสานงานกับสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ โรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา วิทยาลัยการอาชีพของจังหวัด และสถานประกอบการเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่โรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ในการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับวิชาชีพ และการจัดทำข้อตกลงประจำปี เพื่อให้การดำเนินงานการวัดผลประเมินผลเป็นไปในแนวทางเดียวกันและมีมาตรฐาน

2.5 ควรมีการนิเทศติดตามช่วยเหลือโรงเรียน โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

3. สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ

3.1 ควรมีการจัดประชุม อบรม สัมมนา หรือประชุมปฏิบัติการ ให้แก่ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การใช้สื่อ การวัดผลประเมินผล และการนิเทศติดตามผลการเรียนการสอน

3.2 ควรมีการประสานงานกับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด โรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา สถานประกอบการในพื้นที่และโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัด ในเรื่องการจัดการเรียนการสอน การจัดสรรงบประมาณ เอกสารหลักสูตรต่าง ๆ อัตราค่าจ้างครู การจัดทำข้อตกลงในระดับอำเภอ และการประกอบอาชีพของนักเรียน เพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 ควรมีการสนับสนุน ส่งเสริมให้มีการประกวดการแข่งขันความเป็นเลิศทางวิชาการของนักเรียนมัธยมศึกษาในระดับอำเภอ และเข้าร่วมประกวดผลงานทางวิชาการกับโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการกระตุ้นผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และนักเรียนให้มีความกระตือรือร้นในการเรียนการสอนมากขึ้น

3.4 ควรมีการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

4. โรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.1 ผู้บริหารโรงเรียน

4.1.1 ควรมีการประสานงานกับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เอกสารหลักสูตรต่าง ๆ และอัตรากำลังครูที่โรงเรียนขาดแคลน

4.1.2 ควรมีการพัฒนาบุคลากร โดยจัดประชุม อบรม สัมมนา หรือประชุม ปฏิบัติการ ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และจัดทัศนศึกษาในงานในโรงเรียน โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนดีเด่นเป็นประจำทุกปี เพื่อให้ครูมีความรู้และทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น

4.1.3 ควรมีการประชุมทางวิชาการเป็นประจำทุกเดือน เพื่อรับทราบปัญหาและความต้องการของครูผู้สอน พร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือ แนะนำในการจัดการเรียนการสอน เป็นการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครูผู้สอน

4.1.4 ควรสนับสนุนส่งเสริมให้ครูผู้สอนและนักเรียน ส่งผลงานทางวิชาการเข้าประกวดร่วมกับโครงการ/งานวิชาการต่าง ๆ ที่หน่วยงานทางการศึกษาอื่น ๆ จัดขึ้น ทั้งนี้เพื่อสร้างความภาคภูมิใจในผลงานที่ปฏิบัติแก่ครูผู้สอนและนักเรียน

4.1.5 ควรมีการนิเทศติดตามผลการจัดการเรียนการสอน ของครูผู้สอน และวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวางแผนปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง และพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

4.2 ครูผู้สอน

4.2.1 ควรนำผลที่ได้รับจากการประชุม อบรม สัมมนา หรือประชุม ปฏิบัติการมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดผลอย่างคุ้มค่า

4.2.2 ควรมีการประสานงานกับโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา โรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา และบุคลากรในท้องถิ่น เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำมาเป็นแนวทางดำเนินงานให้เหมาะสมกับสภาพความพร้อมของโรงเรียน ความสนใจของนักเรียน และความต้องการของท้องถิ่น

4.2.3 ควรใช้เทคนิควิธีสอนหลาย ๆ วิธี เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น

4.2.4 ควรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม โดยการเข้ารับการอบรม และ ศึกษาด้วยตนเองจากเอกสารหลักสูตร คู่มือครู เอกสารประกอบการเรียนการสอนอื่น ๆ เพื่อ เป็นการเพิ่มทักษะในการสอนของตนเอง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาในจังหวัดอื่น ๆ
2. ควรศึกษาความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนเกี่ยวกับการจัดหลักสูตร วิชาอาชีพ ในกลุ่มวิชาการงานและอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระดับ จังหวัดหรือเขตการศึกษา
3. ควรมีการประเมินผลการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระดับ จังหวัดหรือเขตการศึกษา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย